

MADARAK MAGYARORSZÁGON

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Budapest 2004

A kiadvány megjelenését egy csomó minisztérium támogatta, ezen kívül 5%-os áfát tartalmaz. Ha terepre szeretnél kimenni madarászni, érdemes megvásárolni, tényleg röhej az ára, 500 Ft-ba kerül, és csak nyomdai minőségű meg vadiúj. Tehát szerintem nyomtatni abszolút nem éri meg!

Madarak Magyarországon

Madarak Magyarországon

Megjelent az Oktatási Minisztérium,
a Környezetvédelmi és Vízügyi Minisztérium,
a Miniszterelnöki Hivatal, a Gazdasági és Közlekedési
Minisztérium, az Európai Integrációs Ügyek
Koordinációjáért Felelős Tárcanélküli Miniszter és
a Gyermek-, Ifjúsági és Sportminisztérium támogatásával.

Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület

Budapest 2004

A **Schweizer Vogelschutz (SVS) – BirdLife Schweiz** – amely 20 kanton és 500 helyi természet- és madárvédő egyesület szövetsége – 62 000 tagot számlál. Évtizedek óta szoros partneri kapcsolatot tart fenn egyesületünkkel. Tíz évvel ezelőtt az SVS kampányt indított a kelet- és közép-európai országok természetvédelmének segítésére. Ennek keretében komoly anyagi támogatást nyújtott olyan fontos területek megvásárlásához, mint például a biharugrai halastavak.

Ennek a kiadványnak az alapja a **Vögel der Schweiz**, amelynek képanyagát ajándékként bocsátották rendelkezésünkre a Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület fennállásának 25 éves évfordulója alkalmából. A kiadványt néhány oldallal kiegészítettük, ezek a hazánkban előforduló gyakoribb vagy jellemző madárfajok leírását és illusztrációit tartalmazzák.

A **Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület (MME)** 1974-ben alakult. Napjainkban már Kelet-Európa egyik legnagyobb társadalmi természetvédelmi szervezete. A madárvédők nemzetközi szervezetének, a *BirdLife International*nek hazai képviselője.

Az egyesület legfontosabb célja, hogy növelje a természet, ezen belül a madárvilág védelmének társadalmi támogatását, ezáltal hozzájáruljon a biológiai sokféleség megőrzéséhez Magyarországon.

Az MME tevékenysége három fontos területre csoportosul:

- Veszélyeztetett fajok védelme.
- Természeti értékekben gazdag területek védelme.
- Szemléletformálás, ismeretterjesztés.

A szervezet céljai elérése érdekében természetvédelmi kutatásokat, védelmi akciókat szervez, rezervátumokat létesít és tart fenn, ismeretterjesztő tábortokat és programokat szervez, kiadványokat jelentet meg.

A kiadvány eredeti szövegét Werner Müller (SVS) írta. Fordította és a madárleírásokat magyar viszonyokra átdolgozta Madas Katalin. Lektorálta és a fordítást az eredetivel egybevetette Dr. Legány András. A színes táblákat Zbigniew Sroga (Schweizer Woche) és Kókay Szabolcs (MME) festette.

A magyar változatot szerkesztette Drexler Szilárd.

Szakmai lektor Kókay Szabolcs

A magyar szöveget gondozta Simon László

A borítón nádi tücsökmadár (Bajor Zoltán felvétele), a hátoldalon kanalasgém (Dr. Kovács Gábor felvétele)

Madarak Magyarországon

A kiadványban 148 – hazánkban előforduló – madárfajról található rövid ismertetés.

A kiadvány hasznos segítséget nyújt Önnek, hogy a terepen is felismerje a hazánkban gyakori madárfajok többségét.

A határozórész után rövid tájékoztatót olvashat az MME tevékenységéről, az egyesületnél folyó madártani felmérésekről. Megismerkedhet az egyesület tanácsadói tevékenységével, valamint a Madarász sulis programmal.

A kiadványban alkalmazott rövidítések:

Juv.	–	fiatal madár
Ad.	–	öreg madár
T	–	téli tollruhás madár
N	–	nászruhás madár
♂	–	hím
♀	–	tojó
V	–	védett
FV	–	fokozottan védett
NV	–	nem védett

Néhány táblán a madarak helyhiány miatt nem a megfelelő méretarányban kerültek ábrázolásra!

Tartalom

Vizes élőhelyek madarai	4
Ragadozó madarak	12
Puszták madarai	14
Mezőgazdasági területek, bokrosok, fasorok madarai	16
Mezők madarai	18
Bokrosok, erdőszélek, kertek madarai	20
Települések környékének madarai	22
Települések madarai	24
Erdők madarai	26
Kiegészítő tábla	32
Monitoring	33
Területhasználat és természetvédelem	36
Madarász sulis	38
Névmutató	39

Dankasirály *Larus ridibundus* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Galamb nagyságú. Hangja éles rikoltás. Tavak szigetein, nádszigete-
ken telepesen fészkel. Szárazföldi és vízirovarokat, kevés növényt
fogyaszt. Csokoládébarna feje télen fehér lesz, csak a fülénél látható
egy sötét folt.

Viharsirály *Larus canus* ritka fészkelő, rendszeres átvonuló, V
A dankasirálynál valamivel nagyobb. Hangja éles, magas hangú ri-
koltás. Néha más sirályokkal közös telepeken fészkel. Tápláléka:
vízi állatok, hal, rovarok, férgek, tojások, néha madárfiókák.

Küszvágó csér *Sterna hirundo* fészkelő, vonuló, V
Kisebb és karcsúbb, mint a dankasirály. Hangja hangos, rikoltó. Szi-
geteken, uszadékon telepesen fészkel. Röptéből a vízre lecsapva
halászik, de a rovarokat is megfogja. A fiatalok homloka – ősszel az
öregeké is – fehér.

Kis vöcsök *Tachybaptus ruficollis* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Gerle nagyságú. Gurgulázó nevetéshez hasonló hangot ad. Vizinö-
vények között úszó fészket rak. Kis halakért, vízirovarokért a víz alá
bukik.

Bübos vöcsök *Podiceps cristatus* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Réce nagyságú. Korrogó hangját főleg nászidőben hallatja. Nyílt
vizek szélén nádból, hínárból úszó fészket épít. Kis halakkal, rova-
rokkal, lárvákkal táplálkozik. Rendszeresen láthatunk áttelelőket.

Bütykös hattyú *Cygnus olor* fészkelő, vonuló, V
Lúdnál jóval nagyobb. Halk, sziszegő hangját ritkán hallani. A vízen
hatalmas fészket épít nádból, ezt más növényekkel kibéleli. Vizinö-
vényeket, néha csigákat, rovarlárvákat eszik. Télen hazánkban az
északról érkező példányokat látni.

Vízityúk *Gallinula chloropus* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Kisebb, mint a szárcsa. Magas, „ki-ki-ki” hangot ad. A víz szélén
sűrű növényzetben építi fészket. Táplálékát vízirovarok, lárvák,
pók, fiatal növényi hajtások, magvak adják. Rejtett életet él, nyílt
vízen ritkán látható. Úszás közben farkát jellegzetesen billegeti.

Szárca *Fulica atra* fészkelő, vonuló, gyakori, NV
Kisebb, mint a tökés réce. Rövid, magas „ki-ki” hangot ad. Sűrű
növényzetbe, 20–30 cm magas nádfészket rak, amelyhez még
feljárót is épít. Vizinövények hajtásai, moszat, hínár, csigák, rovarok,
lárvák adják táplálékát.

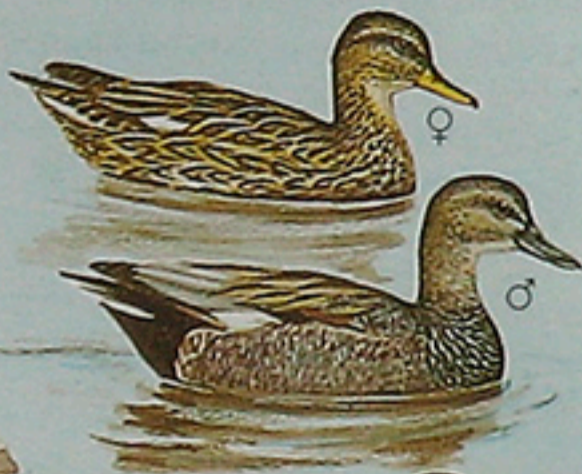
Tökés réce *Anas platyrhynchos* fészkelő, vonuló, gyakori, NV
Jellegzetes hápogását mindenki ismeri. Vízparti növényzet közé,
néha faodúba építi fészket. Növényeket és vízirovarokat eszik. A gá-
csér nyári tollzatban biztosan felismerhető, télen a tojóhoz hasonlít.

Csörgő réce *Anas crecca* átvonuló, NV
Jóval kisebb, mint a tökés réce. Nevét hangjáról kapta. Tőlünk észa-
kabra rendszeresen költ, néhány esetben nálunk is fészkel. Úszó mag-
vakat, vizi növényeket, csigákat, rovarokat eszik. A gácsér messziről
sötét színűnek látszik, azonban sárga alsó farokfedőiről felismerhető.

Kárókatona

Kendermagos réce

Nyílfarkú réce

Kontyos réce

Üstökösreçe

Fütyülő réce

Kerceréce

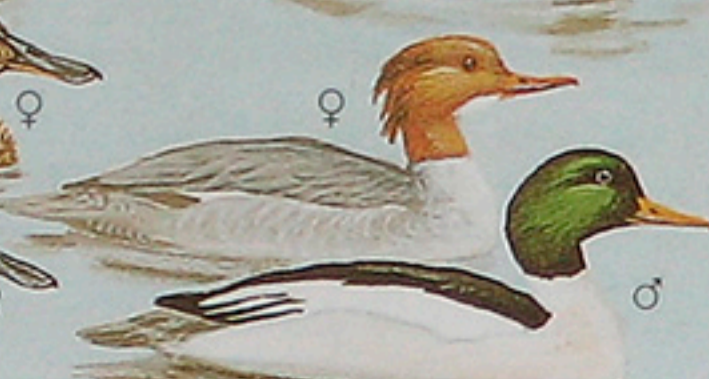
Barátréce

Kanalas réce

Nagy bukó

Kárókatona *Phalacrocorax carbo*

fészkelő, vonuló, gyakori, NV

Lúdnál kisebb. Mély, rőfögésszerű torokhangot ad. Fákon, telepesen fészkel. A víz alatt úszva, sokszor csapatban halászik. Gyakran látható, ahogy karókon, kiterjesztett szárnyal szárítkozik.

Kendermagos réce *Anas strepera*

ritka fészkelő, vonuló, V

Valamivel kisebb, mint a tőkés réce. A talajon, sűrű növényzet között fészkel. Tápláléka: vizi növények, rovarok, lárvák, csigák. Sötét színű, de fekete alsó farokfedői és fehér szárnytükre feltűnő.

Nyílfarkú réce *Anas acuta*

ritka fészkelő, vonuló, V

Tőkés réce nagyságú. A víztől távolabb, az alacsony növényzet közé, a talajba kapar fészket. Táplálékát főként vizi növények adják, de parlagokat, tarlókat is felkeres.

Kontyos réce *Aythya fuligula*

fészkelő, vonuló, V

Kisebb, mint a tőkés réce. Közvetlenül a víz szélén épít fészket száraz fűből, nádtörmelékből. A víz alá bukva táplálkozik. Vándorkagylót, csigát, lárvákat, kisebb mennyiségben magvakat fogyaszt.

Üstökösreçe *Netta rufina*

ritka fészkelő, vonuló, V

Tőkés réce méretű. Gazdag növényzetű helyeken, a víz közvetlen közelében vizi növényeken fészkel. Túlnyomóan növényi táplálékon él. Az utóbbi években egyre több helyen fészkel hazánkban is. A gácsérok élénkpiros csőrük miatt más récével nem téveszthetők össze.

Fütyülő réce *Anas penelope*

vonulásban rendszeres, V

Kisebb, mint a tőkés réce. Észak-Európában, a talajon költ. Főként növényi eredetű táplálékot fogyaszt. Nagy tömegekben vonul át hazánkban. A gácsér sárga homlokáról biztosan felismerhető.

Kerceréce *Bucephala clangula*

télen rendszeres, NV

Tőkés récénél kisebb. Európa északi részein, odúban költ. A pelyhes fiókák a magasból leugrálnak a földre. Elsősorban állati eredetű táplálékát a víz alá bukva szerzi. A Fekete- és a Földközi-tengerig vonul, de nálunk is több ezres csapatai telelnek át.

Barátréce *Aythya ferina*

fészkelő, vonuló, gyakori, NV

Akkora, mint a fütyülő réce. A víz szélén a talajon fészkel, de építhet úszó fészket is. Már a fiókák is ügyesen buknak. Növényi és állati táplálékát a víz alatt keresi. Vannak áttelelők is.

Kanalas réce *Anas clypeata*

fészkelő, vonuló, V

Valamivel kisebb a tőkés récénél. Magas növényzet között, a talajba kapart mélyedésben fészkel, nem ragaszkodik a víz közelségéhez. Széles, kanálszerű csőrével a víz színéről szürsöli a főként rovarokból, lárvákból álló táplálékát.

Nagy bukó *Mergus merganser*

télen rendszeres, V

Nagyobb a tőkés récénél. Észak-Európában, természetes vagy mesterséges odúban, üregekben költ. A víz alá bukva, horgas csőrével ügyesen halászik. A tojó nyakán a gesztenyebarna szín éles vonallal válik el világos mellétől.

Vizes élőhelyek madarai

Szürke gém *Ardea cinerea* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Gólya nagyságú, de karcsúbb annál. Hangja rekedt, mély korrogás. Magas fákon telepesen fészkel, néha nádasokban is megtelepszik. Nagyméretű fészket ágakból készíti. Kisebb halakat, kisemlősöket, kétéltűeket, rovarokat fogyaszt. Mindig behúzott nyakkal repül.

Billegetőcankó *Actitis hypoleucos* fészkelő, vonuló, V
Seregély nagyságú, hangja magas, finom, három szótagú. A part menti növényzetben, a talajon avarlevelekből rak fészket. Táplálékát rovarok, pókok, férgek adják. Testét jellegzetesen billegeti.

Kis lile *Charadrius dubius* fészkelő, vonuló, V
Veréb méretű, hangja rövid, egy szótagú. Kavicszátonyon, kiszáradt tómederben, jó kilátást nyújtó helyen kapar fészkelőhelyet. Rovarokat, pókokat, férgeket fogyaszt. Táplálékát a víz mellett szaladgálva, a lábával tapogatva keresi.

Nagy póling *Numenius arquata* ritka fészkelő, vonuló, FV
A madár teste jó réce nagyságú, lefelé hajló csőre 10–20 cm hosszú. Nevét a hangjáról kapta. Zsombékos, lápos területen, vizenyős réten kis talajmélyedésbe fűszálakból épít fészket. Rovarokat, lárvákat, de bogyókat, magvakat is fogyaszt.

Sárszalonka *Gallinago gallinago* fészkelő, vonuló, V
Fekete rigó nagyságú, de csőre miatt nagyobbak látszik. Vizes területek szárazabb részein a sűrű növényzet közé építi fészket. Hosszú csőrével az iszaptól szedegeti a férgeket, piócákat, csigákat, rovarokat. Nászrepülés közben szétnyitott faroktollai sajátos mekegő hangot adnak.

Partifecske *Riparia riparia* fészkelő, vonuló, gyakori, V
A legkisebb európai fecske. Homokpartokba, löszfalakba, leszakadt folyópartokba 50–80 cm hosszan benyúló üreget váj. Gyakoriak többszázas telepei is. Repülő rovarokkal táplálkozik. A mellén húzódo barna keresztzalag miatt a többi fecskével nem téveszthető össze.

Nádi sármány *Emberiza schoeniclus* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Veréb méretű. Éneke rövid, egyszerű strófaból áll. A nád között a talajon fészkel. Rovarokat, hernyókat, télen magokat eszik. Télen a hím tollazata a tojóéhoz hasonlít.

Jégmadár *Alcedo atthis* fészkelő, állandó, V
Veréb nagyságú, de hosszú, erős csőre miatt nagyobbak látszik. Éles, vékony sikkantásszerű hangja van. Vízközeli partfalakban maga vájta, karhosszúságú üregben költ. Kis halakat fog.

Cserregő nádiposzáta *Acrocephalus scirpaceus* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Széncinege méretű, de karcsúbb. Nevét hangjáról és élőhelyéről kapta. Sűrű nádasokban nádszálakhoz rögzíti fészket. Rovarokat, levéltetveket, pókokat fogyaszt. A kakukk egyik gyakori gazdamadara.

Vízirigó *Cinclus cinclus* fészkelő, állandó, FV
Seregély méretű. Énekében lágy és érdes hangok váltakoznak. Üregekbe, gyökérszövet közé, nagy, gömbölyű mohafészket rak. A víz alá bukva, a folyásiránnyal szemben úszva vagy a víz alatt futva vízirovarokat, csigákat fog. Csak akkor kóborol el, ha a patak befagy.

Rétisas

Nagy kócsag

Függőcinege

Sárga billegető

Piroslábú cankó

Foltos nádiposzáta

Rétisas *Haliaeetus albicilla*

ritka fészkelő, állandó, FV

Hatalmas méretű, a legnagyobb európai sas. Hangja gyors, torokhangú kiáltás. Vizek környékén, öreg fán hatalmas fészket épít. Halat, vízimadarakat, emlősöket fog. Télen dögöt is fogyaszt.

Nagy kócsag *Egretta alba*

fészkelő, vonuló, FV

A fehér gólyánál kisebb. Ritkán hallani recsegő hangját. Tavakon, az öreg nádban telepesen fészkel. A sekély vizekben halászik, vízivarokat fog, de békát, kisemlősöket is fogyaszt.

Függőcinege *Remiz pendulinus*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Kék cinege méretű, de karcsúbb. Hangja jellegzetes, panaszos „ciű”. Vizek melletti füzesekben a lecsüngő ágra zsák alakú, csőszerű kijárával ellátott, függő fészket sző. Rovarokat, pókokat, hernyókat fogyaszt.

Sárga billegető *Motacilla flava*

fészkelő, vonuló, V

Házi verébnél kicsit nagyobb, karcsúbb, és a farka hosszú. Éneke egyszerű, hangja kellemes „ciűp-ciűp”. Nedves réteken, víz közelében a talajon költ, fészket növények alá rejti. Rovarokkal táplálkozik.

Piroslábú cankó *Tringa totanus*

fészkelő, vonuló, V

Fekete rigó méretű, hosszú lábú madár. „Tyü-tyü-tyü-tyü” kiáltását gyakran hallani. A vizenyős rétek, legelők lakója. Magas fű közé, talajmélyedésbe építi fészket. Rovarokat, csigákat eszik.

Foltos nádiposzáta *Acrocephalus schoenobaenus*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Kisebb, mint a veréb. Éneke cserregő és dallamos hangok keveréke. Fészket alacsonyan a nádasba, gyékénybe építi. Rovarevő, de ősszel bogyókat is fogyaszt. Fehéres szemsávja és mintázott háta jellegzetes.

Nádirigó *Acrocephalus arundinaceus*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Verébnél nagyobb. A legnagyobb nádiposzáta. Éneke: „kara-kara-ki-ki-ki”. Kisebb nádasokban is megtelepszik. Néhány nádszálat összefog, és arra szövi fészket. Rovarokkal, pókokkal táplálkozik.

Nyári lúd *Anser anser*

fészkelő, vonuló, V

Az egyetlen lúd, amely hazánkban is fészkel. A házi lúd őse, hangja is azéra hasonlít. Nagyobb tavainkon költ, a nádasokban épít fészket. Fűvet, zsenge nádhajtásokat legel.

Cigányréce *Aythya nyroca*

fészkelő, vonuló, FV

Kisebb, mint a tőkés réce. Ritkán hallani mély, morgásszerű hangját. A mélyebb vizű tavakat, ártéri mocsarakat, holtágakat kedveli. A sűrű növényzetben épít fészket. Rovarokat, csigákat, magvakat fogyaszt.

Bakcsó *Nycticorax nycticorax*

fészkelő, vonuló, V

Tyúk nagyságú, zömök testű gémféle. Hangja rekedt „kvak-kvak” kiáltás. Vizek mellett, alacsony fákon, bokrokon, gyakran más gémfajokkal együtt, telepesen költ. Éjszaka jár táplálkozni, békákat, halakat, vízivarokat fog.

Kis kócsag *Egretta garzetta*

fészkelő, vonuló, FV

Kisebb, mint a fehér gólya. Ritkán hallani „khré” hangját. Folyó menti ligeterdőkben, néha tavak melletti fákon, gyakran más gémfajokkal együtt, telepesen költ. Halakkal, kétélűekkel, rovarokkal táplálkozik.

Ragadozó madarak

Egerészölyv

Darázsölyv

Vörös kánya

Barna rétihéja

Barna kánya

Egerészölyv *Buteo buteo*

fészkelő, állandó, gyakori, V
Leggyakoribb ragadozó madarunk. Hangja nyávogásszerű kiáltás. Erdőkben, facsoportokban fán építi fészket, amelyet éveken keresztül használ. Kisemlősöket, néha madárfiókákat fog.

Darázsölyv *Pernis apivorus*

fészkelő, vonuló, V
Egerészölyv nagyságú. Hangját ritkán hallani. Erdőszéli magas fán költ. Méh- és darázslárvákat, -bábokat kapar ki a földből. Ritkán rovarokat is fog. Tömött, pikkelyszerű tollzatán át a méhek, darazsak nem tudják megszúrni.

Vörös kánya *Milvus milvus*

ritka fészkelő, vonuló, FV
Nagyobb, mint az egerészölyv. Erdős részeken, magas fán rak fészket. Kisemlősöket, gyíkokat zsákmányol. Vöröses színe és mélyen villás farka alapján könnyen azonosítható. Nálunk csak egykét pár költ.

Barna kánya *Milvus migrans*

fészkelő, vonuló, FV
Egerészölyv méretű. Hangja vékony, szaggatott rikoltás. Víz melletti erdőkben fán rak fészket, de szívesen elfoglalja más madarak fészket is. Kisemlősökkel, madarakkal, halakkal táplálkozik, de dögöt is fogyaszt. Farka csak enyhén villás.

Barna rétihéja *Circus aeruginosus*

fészkelő, vonuló, gyakori, V
Az egerészölyvnél kisebb, karcsúbb. Ritkán szól. Vizek mentén, nádasokban a talajon fészkel. Kisemlősöket, madarakat, gyíkokat zsákmányol. A nádas fölött imbolyogva repül, szárnyát enyhe V alakban tartva.

Héja

Karvaly

Szirti sas

Juv.

Vörös vércse

Kabasólyom

Héja *Accipiter gentilis*

fészkelő, állandó, gyakori, V
A tojó egerészölyv nagyságú, a hím kisebb. Hangja rövid, szaggatott kiáltás. Erdőkben, magas fán rak fészket. Főleg madarakat fog, de emlősöket is fogyaszt.

Karvaly *Accipiter nisus*

fészkelő, állandó, gyakori, V
A tojó galamb nagyságú, a hím kisebb. Ritkásabb erdőkben, nem túl magasan fészkel. Kisebb énekesmadarakkal táplálkozik. Nagyon fordulékony, így a fák, bokrok között is üldözi zsákmányát.

Szirti sas *Aquila chrysaetos*

ritka fészkelő, állandó, FV
Az egerészölyvnél sokkal nagyobb. Hangja hangos kiáltás. Leggyakrabban sziklán rak fészket, de a magyarországi párok fán fészkelnek. Emlősöket, madarakat zsákmányol, télen a dögökre is rájár. Sötétbarna tollzat és aranysárga fej jellemzi.

Kabasólyom *Falco subbuteo*

fészkelő, vonuló, V
Galambnál kisebb. Hangja éles kiáltás. Ligetes erdőkben, fán költ. Nem épít fészket, hanem főleg varjúfészkeket foglal el. Nagyméretű röpülő rovarokat, kisebb énekesmadarakat zsákmányol.

Vörös vércse *Falco tinnunculus*

fészkelő, vonuló, gyakori, V
Galambnál kisebb. Hangja éles, szaggatott kiáltás. Ligetes területeken, településeken más madarak fészket elfoglalva költ. Rovarokat, kisemlősöket, apró termetű énekesmadarakat fog. Zsákmányolás közben gyakran egy helyben lebeg, „szitál”.

Kerecsensólyom

Hantmadár

Szalakóta

Gyurgyalag

Kék vércse

Gulipán

Gólyatöcs

Daru

Túzok

Hantmadár *Oenanthe oenanthe*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Veréb nagyságú. Nászrepülés közben gyakran hallatja rövid, dallamos énekét. Csak nyílt területeken fordul elő. Fészket üregekbe, kőrakás vagy fal hasadékába építi. Rovarokat, pókokat fogyaszt. Gyakran láthatjuk kiemelkedő ponton üldögélni.

Kerecsensólyom *Falco cherrug*

fészkelő, vonuló, FV

Varjú nagyságú, karcsú madár. Hangja éles, magas hangú kiáltás. Fészket nem épít, sziklákon leginkább holló, fákon varjú vagy más ragadozó fészkeiben költ. Legfőbb tápláléka az ürge, de galambokat is fog. Ezek híján a hörcsögöt is megeszi.

Kék vércse *Falco vespertinus*

fészkelő, vonuló, FV

A házigalambnál kicsit kisebb. Hangja éles „ki-ki-ki”. Kisebb erdőfoltokban, elsősorban vetési varjak elhagyott fészkeiben, telepesen költ. Főként rovarokat, ezen belül sáskákat, de rágcsálókat és békákat is fog.

Szalakóta *Coracias garrulus*

fészkelő, vonuló, FV

Gerlénél nagyobb méretű. Hangja károgó jellegű rikácsolás. Ligetes területeken odúban, néha épületek repedéseiben költ. Elfoglalja a mesterséges fészkekodút is. Kiemelkedő pontról kémleli rovarzsákmányát.

Gyurgyalag *Merops apiaster*

fészkelő, vonuló, FV

Seregély méretű. Hangja lágy, bugyborékoló. Löszpartokba, néha folyókat kísérő partfalakba kb. 2 méter hosszú alagutat fúr, és ennek a végén alakítja ki a fészkelőüreget. Telepesen költ. Repülő rovarokkal táplálkozik.

Ugartyúk *Burhinus oedipnemus*

fészkelő, vonuló, FV

Galambnál nagyobb. Éles, jajgató hangját alkonyatkor hallani. Fészkeinek gyér növényzetű, nyílt részeken, néha mezőgazdasági területeken sekély gödröt kapar. Éjszaka aktív, estétől hajnalig szerzi bogarokból, békákból, egerekből álló táplálékát.

Gulipán *Recurvirostra avosetta*

fészkelő, vonuló, FV

Galamb nagyságú, de hosszú lába és csőre miatt sokkal nagyobbnek látszik. Panaszos, fuvolázó a hangja. Szikeseken, lecsapolat halastavakon a víz közelében, a talajon fészkel. A sekély vízben kaszáló mozdulatokkal szerzi apró rákokból álló táplálékát.

Gólyatöcs *Himantopus himantopus*

fészkelő, vonuló, FV

Miniatűr gólyához hasonlít. Hangja hangos kiáltás. Sekély vizek mellett, kis szigeteken a talajon viszonylag nagy fészket rak. Néha telepesen fészkel. Táplálékát, a vízirovarokat főként a víz színéről szedi.

Daru *Grus grus*

átvonuló, rendszeres, V

A gólyánál nagyobb. Hangja trombitálásszerű krúgatás. Északi hazájában nyílt területeken, a talajon fészkel. Növényi és állati eredetű táplálékot egyaránt fogyaszt. A telelőterületére való vonulása közben ősszel hatalmas, több tízezres csapatai heteket töltenek nálunk.

Túzok *Otis tarda*

fészkelő, állandó, FV

Hatalmas testű. Dürgés idején a kakas szárny- és faroktollait kifordítja, így vakítóan fehér gömbnek látszik. Több tyúkkal áll párba. Félmagas növényzetben, a talajon fészkel. Rovarokat, rágcsálókat, gyommagvakat, fűféléket fogyaszt. Télen a repce magja a fő tápláléka.

**Mezőgazdasági területek,
bokrosok, fasorok
madarai**

Vadgerle

Karvalyposzáta

Fűrj

Cigánycsuk

Dolmányos
varjú

Kis őrgébics

Búbospacsirta

Mezei poszáta

Réti pityer

Sordély

Vadgerle *Streptopelia turtur*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

A parlagi galambnál kisebb, karcsúbb. Hangja jellegzetes turbékolás. Ligetes erdőkben, bokrosokban, utak melletti fákon rak laza fészket. Magevő, sok gyommagot fogyaszt. Vonulás előtt nagy csapatokba verődik.

Karvalyposzáta *Sylvia nisoria*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Verébnél kicsit nagyobb. Nászrepülés közben dallamosan, csengően énekel, hangja éles csettegés. Nagyobb, sűrű bokrosokban, alacsonyan rak fészket. Rovarokat, pókokat fog, nyár végén bogyókat is eszik. Szürke színe, keresztben csíkozott melle alapján könnyen felismerhető.

Fűrj *Coturnix coturnix*

fészkelő, vonuló, V

A fekete rigónál kisebb, zömök termetű madár. Réteken, parlagokon, vetésekben hallani jellegzetes „pity-palatty”-át. A fészke talajba kapart mélyedés, ezt fűszálakkal béleli. Magevő, de tavasszal, nyár elején sok rovarot fogyaszt. Nagyon rejtett életet él, jelenlétéről a hangja árulkodik.

Cigánycsuk *Saxicola torquata*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Verébnél kisebb. Kóro tetejéről, villanydrótról hallatja egyszerű énekét. Bokros domboldalakon, gázosokban a földön fészkel. Pókokra, apró rovarokra, százlábúakra csap le kiemelkedő leshelyéről.

Dolmányos varjú *Corvus corone cornix*

fészkelő, állandó, gyakori, NV

A kormos varjútól szürke teste különbözteti meg. Rekedt, érdes, károgó hangot ad. Magas fán kisméretű fészket épít. Soha nem fészkel telepesen. A talajon táplálkozik, mindenevő.

Kis őrgébics *Lanius minor*

fészkelő, vonuló, V

A fekete rigónál kisebb. Dallamos énekében gyakran utánoz más madarakat, hangja érdes „srek-srek”. A síkságok madara, ahol fákon rak fészket. Kiálló leshelyről vagy „szítálva” figyel, majd könnyedén ráröpülve fogja meg rovartáplálékát.

Búbospacsirta *Galerida cristata*

fészkelő, állandó, gyakori, V

A verébnél nagyobb. Rövid, ismétlődő elemeket tartalmazó énekét kiemelkedő ponton ülve vagy röptében hallatja. A talajon épít fészket. Fészkelési időben állati, télen inkább növényi eredetű táplálékot fogyaszt. A költőhelyén telet. Városokban is látható.

Mezei poszáta *Sylvia communis*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Veréb méretű. Éneke gyors, csicsergő, vészjelző hangja „ved-ved-ved”. A bokrosok madara. Laza szerkezetű fészket alacsonyan, a bokor sűrűjében építi. Rovarokat, pókokat fogyaszt. Rejtőzködő életet él.

Sordély *Miliaria calandra*

fészkelő, állandó, gyakori, V

Jóval nagyobb a verébnél. Kiemelkedő pontokról hallatja egyszerű énekét. Gyakran röptében is énekel. Nyílt mezőgazdasági területeken, utak, vasutak mentén bokrok, növények aljába rejtje fészket. Főként magevő, de tápláléka harmadát rovarok adják.

Réti pityer *Anthus pratensis*

vonulásban rendszeres, V

A házi verébnél nagyobb, karcsú madár. Nászrepülés közben énekel. A talajon – a fészket kisebb mélyedésben jól elrejtve – költ. A talajon élő rovarokat, pókokat eszi. Vonulás közben nagy számban jelenik meg hazánkban.

Rozsdás csuk

Erdői pityer

Mezei pacsirta

Kakukk

Kormos varjú

Vetési varjú

Fácán

Fogoly

Bíbic

Fehér gólya

Mezei pacsirta *Alauda arvensis*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Valamivel nagyobb a verébnél. Folyamatos, trillázó énekét repülés közben hallatja. Talajon fészkel. Rovarokat, lárvákat fogyaszt. Már februárban megérkezik hazánkba, éneke a tavasz visszatértét jelzi.

Erdői pityer *Anthus trivialis*

fészkelő, vonuló, V

Mezei pacsirta nagyságú, de karcsúbb. Repülés közben hosszú trillákkal díszítetten énekel – fáról indul és mindig a fára száll vissza. Talajon költ. Rovarokat, pókokat, magvakat eszik. Csak olyan helyen található, ahol fák is vannak.

Rozsdás csuk *Saxicola rubetra*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Széncinege méretű. Mindig valamilyen kimagasló pontról énekel. A talajon fészkel. Táplálékát rovarok, pókok adják. Afrika trópusi részén tel. A nedvesebb réteket kedveli.

Kakukk *Cuculus canorus*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Gerle nagyságú. Nevét a hangjáról kapta. Költésparazita, így fészket nem épít, tojásait énekesmadarak fészkeibe rakja, és azokkal költeti ki. Hernyókat, rovarokat, pókokat eszik.

Kormos varjú *Corvus corone corone*

ritka fészkelő, kóborló, V

A nálunk gyakori dolmányos varjú nyugat-európai rokona. Rekedt, károgó hangot ad. Magas fán kisméretű fészket épít. Soha nem fészkel telepesen. A talajon táplálkozik, mindenevő. Nálunk ritka, csak a nyugati határszélen található. A csőre töve sohasem csupasz, nem látszik világosnak.

Vetési varjú *Corvus frugilegus*

fészkelő, állandó, gyakori, NV

Mindenki által jól ismert madár. Hangja mélyebb, nem annyira rekedt, mint a dolmányos varjúé. Facsportokban, erdőszéleken, parkokban hatalmas telepeken költ. Mindenevő. A téli több tízezres csapatokat az északról érkezők adják. A csőre töve csupasz, ezért feltűnően világos.

Fácán *Phasianus colchicus*

fészkelő, állandó, gyakori, NV

Házityúk nagyságú. Hangja hangos kakatolás. A talajon fészkel. Egy kakashoz több tyúk tartozik. Fán éjszakázik. Növényi és állati eredetű táplálékot is fogyaszt. Költés után csoportosan kóborol. Európába Ázsiából telepítették be.

Fogoly *Perdix perdix*

fészkelő, állandó, NV

Galamb méretű. Éles, gyors, kereplő hangja van. A talajon, sűrű, aljnövényzet alatt fészkel. Főleg magvakat fogyaszt, ritkábban rovarokat is elfog. Gyakran esik áldozatul a rétek gépi kaszálásának. A nagyüzemi mezőgazdaság élőhelyét jelentősen lecsökkentette.

Bíbic *Vanellus vanellus*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

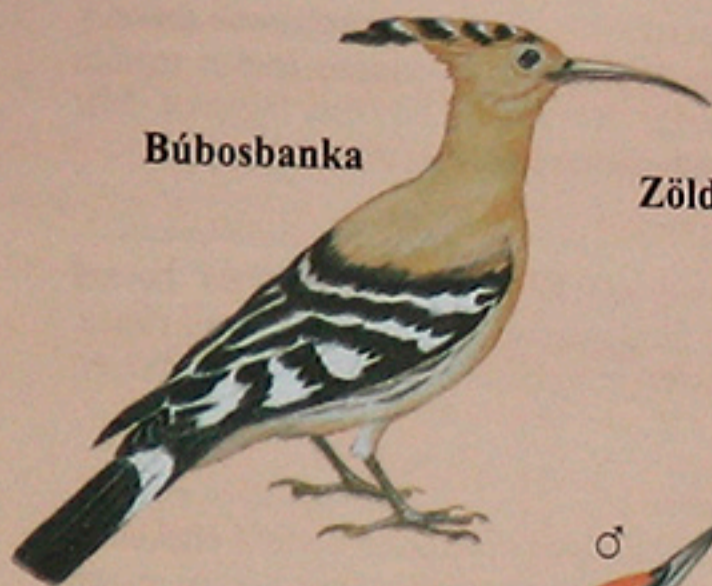
Galamb nagyságú. Nevét a kiáltásáról kapta. Nedvesebb területeken alacsony növényzetben, a talajon fészkel. Rovarokat, pókokat, magvakat eszik. A fiókáit fenyegető betolakodót jajongó kiáltásokkal, csapongó repüléssel ijeszti el.

Fehér gólya *Ciconia ciconia*

fészkelő, vonuló, gyakori, FV

A magyarok kedves madara. A felnőtt madár hangot nem ad, csak a csőrét csattogtatva kelepel. Régebben fákon fészkel, mostanában főként kéményeken, villanyoszlopokon. Nedves réteken élő kisebb állatokat eszik. Néha tarlókon egerészik.

Búbosbanka

Zöld küllő

♂

Citromsármány

♀

Kerti rozsadafarkú

Tengelic

Hamvas küllő

Csicsörke

Kenderike

Fenyőrigó

Búbosbanka *Upupa epops*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Gerle nagyságú. Latin nevét „up-up-up” hangjáról kapta. Ligetes területeken odúban, épületek üregeiben, kő- és farakásokban fészkel. Táplálékát, a rovarokat, egyenesszárnyúakat a talajról gyűjti. Búbját legyezőszerűen szét tudja nyitni.

Zöld küllő *Picus viridis*

fészkelő, állandó, gyakori, V

Gerle méretű. Hangos, kacagó hangja van. Maga véste odúban fészkel. Főként hangyákat, hangyabábókat eszik. Nem vonul, de költés után kóborol. Feje egészen a tarkójáig piros.

Hamvas küllő *Picus canus*

fészkelő, állandó, V

Gerle méretű. Kiáltása lassúbb és kevésbé éles, mint a zöld küllőé. Maga vájta odúban fészkel. Hangyákat, korhadó fákön élő rovarokat fogyaszt. Télen kóborol. A tojó fején nincs piros szín, a hímnek csak a homloka piros.

Citromsármány *Emberiza citrinella*

fészkelő, állandó, gyakori, V

Nagyobb a verébnél. Éneke egyszerű, 7 szótagú, a végén lefelé hajló. A talajon fészkel. Magevő. Télen nagyobb csapatokban kóborol. A hím – fa tetejére kiülve – már februárban énekelni kezd.

Kerti rozsdafarkú *Phoenicurus phoenicurus*

fészkelő, vonuló, V

Veréb nagyságú. Éneke rövid, dallamos. Gyakran utánozza más madarak énekét. Nagy nyílású üregekben fészkel. Rovarevő. A trópusi Afrikában tel. Jól látható, nyílt helyen énekel, vörös farkát gyakran rezegteti.

Csicsörke *Serinus serinus*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Kék cinege méretű. Folyamatos, csicsergő hangon énekel. Fákön, bokrokön nem túl magasan építi fészket. Gyommagvakat fogyaszt. A Földközi-tenger környékén tel. Az utóbbi időben a településeken is megtalálható.

Tövisszúró gébics *Lanius collurio*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Nagyobb a verébnél. Halk, dallamos énekében más madarakat is utánoz. Sűrű bokrokban fészkel. Rovarokra vadászik. Kiemelkedő leshegyről csap le, és ragadja meg zsákmányát. A felesleget tövisekre húzva teszi el későbbre. Nevét is innen kapta.

Kenderike *Carduelis cannabina*

fészkelő, állandó, gyakori, V

Szencinege méretű. Bokrok, fák tetején változatosan, dallamosan csicseregve énekel. Bokrokban, sövények közt fészkel. Gyommagvakat eszik. Télen csapatokba verődik.

Tengelic *Carduelis carduelis*

fészkelő, állandó, gyakori, V

Kék cinege méretű. Dallamos, lágy hangon csicsereg. Fán, az ágvégek közelében épít fészket. Gyommagvakat fogyaszt. Szívesen eszi a bogáncs magjait. Egy részük télen délebbre húzódik, nálunk nagy számban telelnek az északról érkezők. Ilyenkor nagy csapatokban jár.

Fenyőrigó *Turdus pilaris*

ritka fészkelő, vonulásban gyakori, V

Fekete rigó nagyságú. Csacsogó hangon, röptében énekel. Fán fészkel. Rovarokat, csigákat, gilisztákat és bogyókat eszik. A telet a Földközi-tenger vidékén tölti. Télen nagy csapatok érkeznek északról hazánkba. Gyakran hallani „csak-csak” hangjukat.

Szürke
légykapó

Szarka

Mezei veréb

Juv.

Seregély

Ad.

Házi veréb

Szürke légykapó *Muscicapa striata* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Széncinege méretű. Jelentéktelen éneke van. Fák, épületek üregei-
ben rak fészket. Leshelyéről felröppenve rovarokat fog, de bogyókat
is eszik. A Szaharától délre telet. Kíváncsi, bizalmas madár.

Szarka *Pica pica* fészkelő, állandó, gyakori, NV
Gerle méretű, de hosszú farka miatt nagyobbak látszik. Hangja
recsegő cserregés. Fákon, bokrokon gallyakból nagyméretű, gömb
alakú, mindig tetővel ellátott fészket rak. Mindenevő. Télen kisebb
csapatokat alkot.

Mezei veréb *Passer montanus* fészkelő, állandó, gyakori, NV
Kisebb a házi verébnél. Röviden, magas hangon csiripel. Üregekben
zárt fészket készít. Nagyonbőrszű magokat, bogyókat, de rovarokat is
fogyaszt. Csokoládébarna fejteteje és fekete fülfoltja jó ismertetője.

Házi veréb *Passer domesticus* fészkelő, állandó, gyakori, NV
Általánosan ismert. Hangja jellegzetes csiripelés. Épületek réseiben,
fák ágain néha telepesen költ. Fűből, szalmából gömb alakú, kócos
fészket rak. Főként magvakat, ritkábban rovarokat eszik. A hím
fejteteje palaszürke, egyik ivarnak sincs fülfoltja.

Seregély *Sturnus vulgaris* fészkelő, vonuló, gyakori, NV
Fekete rigó méretű. Éneke rekedtes, érdes. Gyakran utánoz más
énekesmadarakat. Elsősorban faodúkban, de épületek zugaiban is
költ. Mindenevő. Az ősszel nagy szőlőkárokat okozó hatalmas csa-
patok már északról érkeznek.

Erdei pinty

Fenyőpinty

Csíz

Zöldike

Süvöltő

Erdei pinty *Fringilla coelebs* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Veréb nagyságú. Csengő hangon énekel. Hívóhangja csengő „pinty-
pinty”. Fán épít fészket. Magokat, rovarokat eszik. Régebben csak
erdei madár volt, mostanában parkokban, kertekben is megtaláljuk.

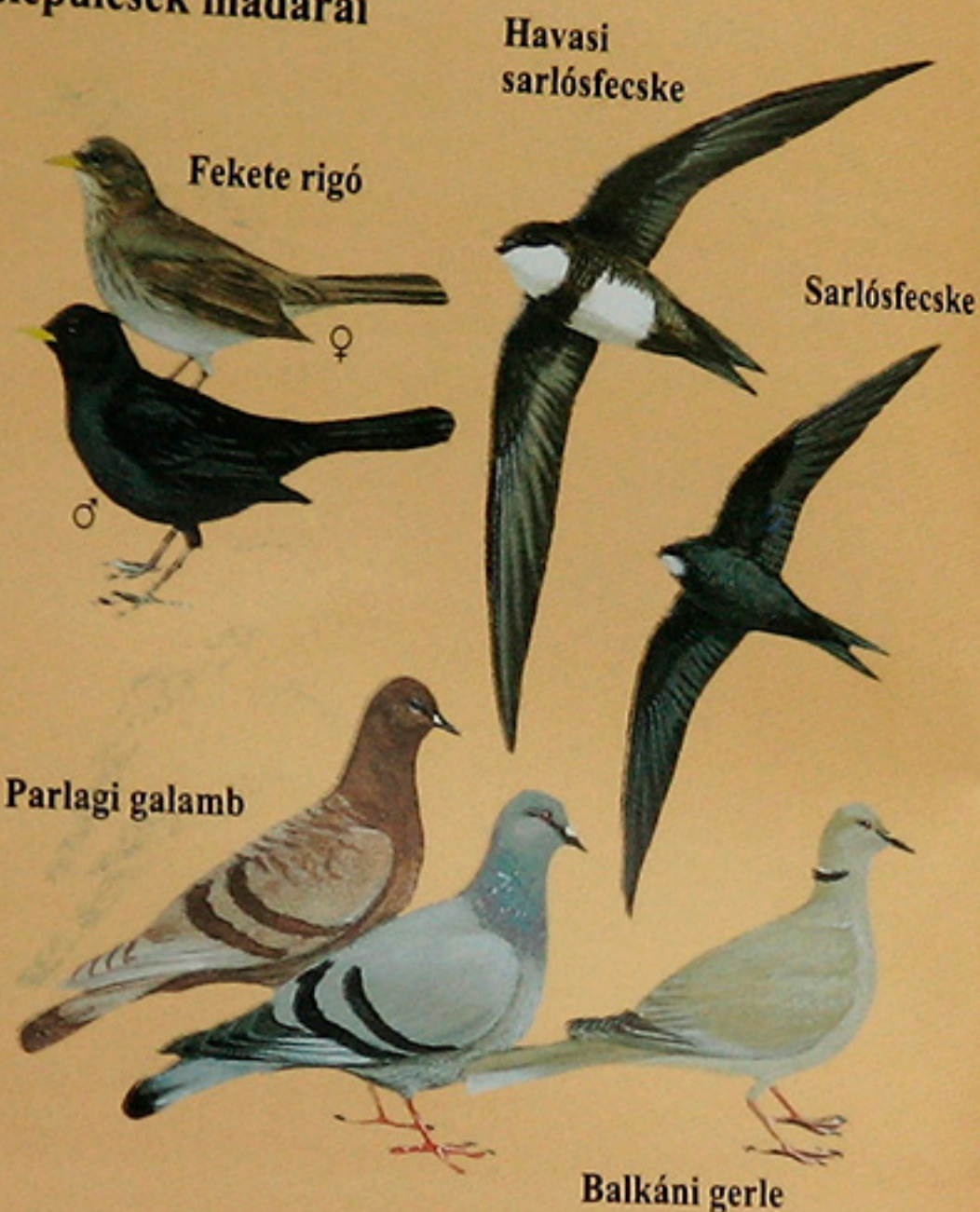
Fenyőpinty *Fringilla montifringilla* vonulásban, télen rendszeres, V
Veréb méretű. Északi hazájában főként fenyőkön fészkel. Magevő,
nálunk az etetőket látogatja szívesen. A dél-európai telelőhelyekre
való vonulás közben nagy csapatok érkeznek Magyarországra.

Csíz *Carduelis spinus* ritka fészkelő, vonulásban gyakori, V
Kék cinege nagyságú. Dallamosan, hosszan csicsereg. Főleg fenyőre
építi a fészket. Magevő. Az északról érkezők gyakran telelnek
nálunk. Az áttelelők szívesen fogyasztják az éger magvait.
Jellemzője a fekete fejtető és a sárga szárnycsík.

Zöldike *Carduelis chloris* fészkelő, állandó, gyakori, V
Veréb méretű. Éneke elnyújtott csicseregés. Hívóhangját „zsiír”-nak
halljuk. Úgy is mondjuk, hogy ilyenkor „zsiroz”. Fákon, bokrokon
fészkel. Magevő. Télen kisebb csapatokban kóborol.

Süvöltő *Pyrrhula pyrrhula* ritka fészkelő, vonulásban gyakori, V
A verébnél valamivel nagyobb. Éneke halk, dallamos. Fák csúcsán
ülve gyakran hallatja füttyögő hangját. Örökzöldeken fészkel.
Magevő, de rovarokat is fogyaszt. Nálunk az északról érkező
csapatok telelnek, ilyenkor az etetőkön is láthatjuk őket.

Települések madarai

Fekete rigó *Turdus merula* fészkelő, részben állandó, gyakori, V
Leggyakoribb rigónk. Éneke dallamos, fuvolahangú. Riasztóhangja hangos csettegés. Fákon, bokrokon, örökzöldekben fészkel. Hemyókat, gilisztákat, rovarokat, bogyókat eszik. Eredeti élőhelye az erdőszél, bokrosok. Innen húzódott a települések parkjaiba, kertekbe.

Havasi sarlósfecske *Apus melba* egy hazai előfordulása ismert, V
A füsti fecskénél sokkal nagyobb. Hangja sólyomvijjogáshoz hasonlít. Magas hegységekben, sziklákon telepesen fészkel, de városok magas épületei is vonzzák. Repülő rovarokat fog.

Sarlósfecske *Apus apus* fészkelő, vonuló, V
Nagyobb, mint a fecskék. Vijjogó hangon, röptében szól. Elsősorban nagyobb városokban, épületek üregeiben költ. A fészekanyagot a nyálával ragasztja össze. Repülő rovarokat fog. Fiókái részére a táplálékot a torokzacskójában gyűjti össze.

Parlagi galamb *Columba livia domestica* fészkelő, állandó, gyakori, NV
A mindenki által jól ismert házigalamb. Hangja jellegzetes turbékolás. Épületek üregeiben, padlásterekben laza fészket épít. Magvakat, hulladékot fogyaszt. Nagyon sokféle színváltozata ismert.

Balkáni gerle *Streptopelia decaocto* fészkelő, állandó, gyakori, NV
A galambnál kicsit kisebb, karcsúbb. Hangja három szótagú bűgás. Fákon, épületeken laza szerkezetű fészket rak. Különbőféle magvakat fogyaszt. Jellegzetes a nyaka hátsó részén húzódó fekete csík.

Gyöngybagoly

Molnárfecske

Füsti fecske

Házi rozsdafarkú

Barázdabillegető

Gyöngybagoly *Tyto alba* fészkelő, állandó, FV
A házigalambnál nagyobb. Hangja hortyogás, nyögés. Templomtornyokban, épületek padlásain költ, elfoglalja a kihelyezett költőládákat is. Fészket nem épít, a tojásokat az aljzatra rakja. Kisebbségeket eszik.

Molnárfecske *Delichon urbica* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Kis termetű fecske. Kellemes, halk, csicsergő hangja van. Épületekre félgömb alakú, felül szűk bejárónyílással ellátott, zárt sárfészket tapaszt. Repülő rovarokat fog.

Füsti fecske *Hirundo rustica* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Nagyobb, mint a molnárfecske. Hangja lágy, csivitelő. Inkább a falvak, kisebb települések lakója. Épületekre, istállók belsejébe ragasztja felül nyitott, negyedgömb alakú sárfészket. Repülő rovarokat fog.

Házi rozsdafarkú *Phoenicurus ochruros* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Széncinege nagyságú, de hosszabb a farka. Éneke egyszerű, reszelős hangokkal a végén. Kiemelkedő helyeken énekel. Épületek üregeiben, nagy nyílású mesterséges odúban fészkel. Rovarokat fogyaszt.

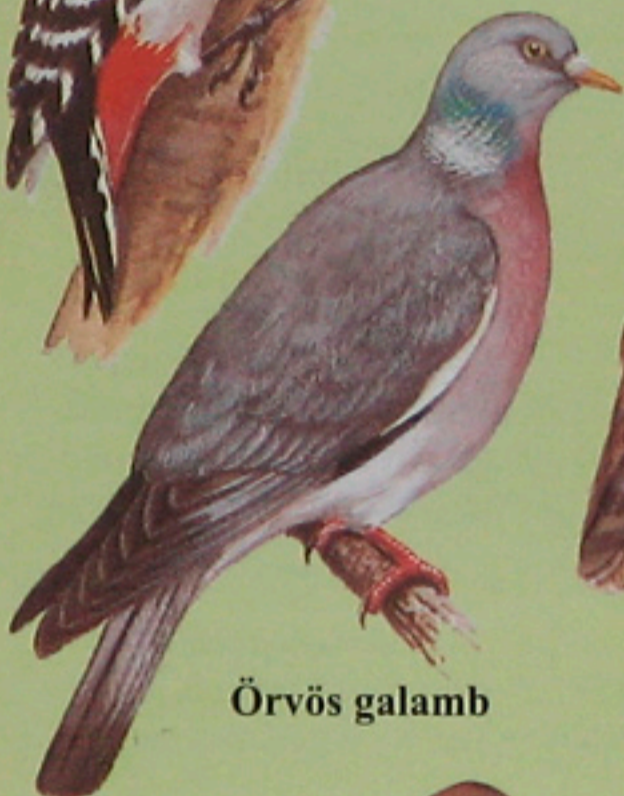
Barázdabillegető *Motacilla alba* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Házi verébnél kicsit nagyobb, karcsúbb, és hosszú a farka. Éneke kellemes, csicsergő. Épületek üregeiben, farakásokban költ. Állati eredetű táplálékot fogyaszt.

Erdei fülesbagoly

Szajkó

Nagy fakopáncs

Örvös galamb

Macskabagoly

Erdi szürkebegy

Énekes rigó

Léprigó

Keresztcsőrű

Meggyvágó

Szajkó *Garrulus glandarius*

fészkelő, állandó, gyakori, NV

Házigalamb méretű. Érdes, recsegő hangon szól, amit „mátyás”-nak is hallhatunk. Innen kapta a mátyásmadár nevet. Nagyon jó hangutánzó. Fákon, néha bokrokon épít fészket. Mindenevő. A költési időszak után nagyobb távolságokra elkóborol.

Erdi fülesbagoly *Asio otus*

fészkelő, állandó, gyakori, V

Házigalamb méretű, de testtartása és laza tollazata miatt nagyobb-nak tűnik. Halk, huhogó hangot ad. Fészket nem épít, szarka, varjú vagy ragadozó madár fészket foglalja el. Kis rágcsálókat fog.

Macskabagoly *Strix aluco*

fészkelő, állandó, V

Az erdei fülesbagolynál nagyobb. Költési időben többtagú, hangos huhogó hangot ad. Faodúban fészkel, elfoglalja a mesterséges odút is. Kisemlősöket, néha madarakat fogyaszt. Az öregek a költőhely környékén maradnak, a fiatalok kóborolnak.

Nagy fakopáncs *Dendrocopos major*

fészkelő, állandó, gyakori, V

Fekete rigó méretű. Tél végétől faágakon dobol, hangja éles kiáltás. Maga által készített odúban költ. Rovarokat, lárvákat, hangyákat fogyaszt, ősszel, télen magvakat is eszik. A fekete arcsáv a tarkóig nyúlik. Csak a hím tarkója piros.

Örvös galamb *Columba palumbus*

fészkelő, vonuló, gyakori, NV

A legnagyobb galambfaj. Öttagú, bűgő hangot ad. Fákon, nagyobb bokrokon épít fészket. Gyommagvakat, bogyókat fogyaszt.

Énekes rigó *Turdus philomelos*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Kisebb, mint a fekete rigó. Éneke többször ismételt, egyszerű, csengő hangokból áll. A fenyőerdőket kedveli, de lombos erdőben vagy parkokban is költ. Fészket fákra, bokrokra építi, sárral kitapasztja. Gilisztákat, csigákat, hernyókat, rovarokat, bogyókat eszik.

Léprigó *Turdus viscivorus*

ritka fészkelő, vonuló, V

A legnagyobb európai rigó. Éneke a fekete rigó énekére emlékeztet, de tagoltabb. Magas fákon épít fészket. Férgéket, gilisztákat, rovarokat, hernyókat fogyaszt. Télen szívesen eszi a fagyöngy bogyóit.

Erdi szürkebegy *Prunella modularis*

fészkelő, vonuló, V

Házi veréb méretű. Éneke az ökörszemére hasonlító rövid, gyors csicsérgés. Mindenféle erdőben megtelepszik. A talaj közelében, bokorban, sűrű aljnövényzetben építi szőrrel, tollal bélelt fészket. Rovarokat, pókokat, magvakat eszik. Rejtett életmódja miatt ritkán látható.

Keresztcsőrű *Loxia curvirostra*

ritka fészkelő, vonuló, V

Nagyobb, mint a házi veréb. Hangos „gipp” hangot ad. Főként fenyvesekben fészkel. A fenyőmagvakat csipeszként használt csőrével szedegeti ki a tobozból. Jó termés esetén nagyobb csapatokban, inváziószerűen jelenik meg.

Meggyvágó *Coccothraustes coccothraustes*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Legnagyobb pintyfélének, seregély méretű. Éneke egyszerű, egy szótagú. A fakoronában fészkel. Magevő. Vannak áttelelők is. Rövid farok és hatalmas kúpos csőr jellemzi.

Ökörszem

Vörösbecs

Fitiszfűzike

Csilpcsalpfűzike

Sisegő fűzike

Kormos légykapó

Fülemüle

Kerti poszáta

Barátposzáta

Sárgarigó

Őszapó

Ökörszem *Troglodytes troglodytes* fészkelő, állandó, gyakori, V
Egyik legkisebb madarunk. Hangos, dallamos éneke csaknem egész évben hallható. A sűrű aljnövényzetben gömb alakú, zárt mohafészket rak. Apró rovarokat, pókokat, télen magvakat fogyaszt.

Vörösbecs *Erithacus rubecula* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Széncinege méretű. Éneke hangos, dallamos. Dús aljnövényzet között a talajon vagy talajközelben épít fészket. Rovarokat, lárvákat, magvakat fogyaszt. Télen parkokba, kertekbe húzódik.

Fitiszfűzike *Phylloscopus trochilus* fészkelő, vonuló, V
Kék cinege méretű, de karcsúbb. Dallamos, a végén elhalkuló ének jellemzi. A talajon lévő, gömb alakú fészket lomblevelek alá rejti. Rovarokat, hernyókat, levéltetveket fogyaszt.

Csilpcsalpfűzike *Phylloscopus collybita* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Fitiszfűzike méretű. Nevét az énekéről kapta. Az avarban, bozótban gömb alakú fészket rak. Apró rovarokkal, pókokkal táplálkozik. Napjainkban a településeken, parkokban is előfordul.

Sisegő fűzike *Phylloscopus sibilatrix* fészkelő, vonuló, V
Nagyobb a másik két fűzikénél. Csengő trillája a végén felgyorsul. Főként bükkösökben fészkel, fűcsomó, avar alá rejti gömb alakú fészket. Rovarokkal táplálkozik.

Fülemüle *Luscinia megarhynchos* fészkelő, vonuló, gyakori, V
A széncinegénél jóval nagyobb. Hangos, csattogó énekét már kora hajnaltól hallani. Talajon vagy a talaj közelében fészkel. Talajon élő rovarokat, pókokat, csigákat eszik. Rejtőzködő életmódja miatt nehéz megpillantani.

Kormos légykapó *Ficedula hypoleuca* fészkelő, vonuló, V
Széncinegénél kisebb termetű. Egyszerű, kéthangú éneke van. Harkályok által vájt odúban fészkel. Leshelyéről röpködő rovarokra vadászik. Vonuláskor parkokban, kertekben is látható.

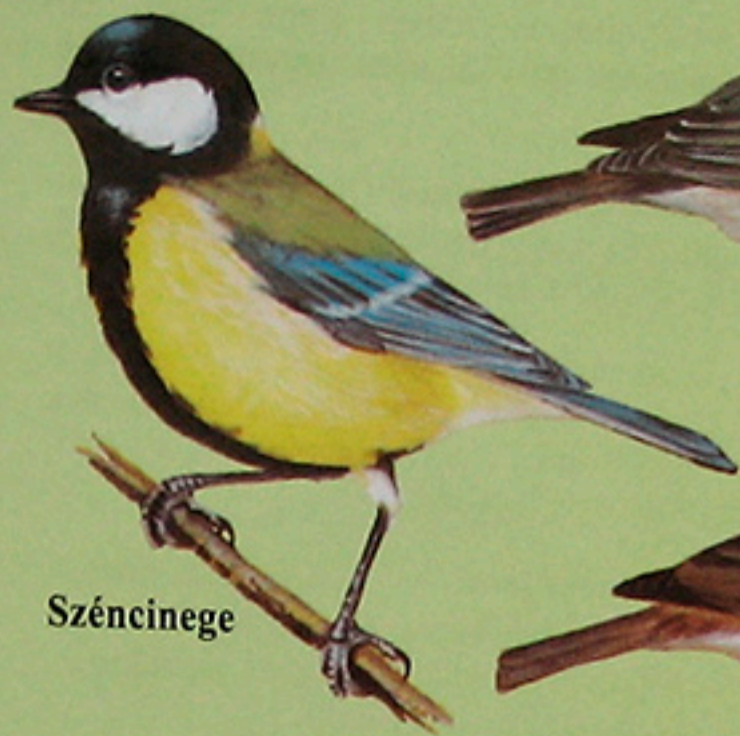
Kerti poszáta *Sylvia borin* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Széncinege méretű. Éneke dallamos, gurgulázó. Sűrű aljnövényzetben épít fészket. Rovarokat, pókokat, csigákat fogyaszt. Rejtőzködő életmódja és jellegtelen színezete miatt nehéz meglátni, éneke alapján azonban könnyen meghatározható.

Barátposzáta *Sylvia atricapilla* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Széncinege méretű, de karcsúbb. Szép, csengő az éneke. Sűrű aljnövényzetben, talajközelbe építi fészket. Rovarokat, hernyókat, bogyókat fogyaszt. Parkokban, kertekben is megtelepszik.

Sárgarigó *Oriolus oriolus* fészkelő, vonuló, gyakori, V
Fekete rigó nagyságú. Éneke az ismert „*huncut a bíró*”. Ligetes erdőkben, parkokban ágvillába fon művészi fészket. Rovarokat, hernyókat, ősszel bogyókat eszik.

Őszapó *Aegithalos caudatus* fészkelő, állandó, gyakori, V
Ökörszem méretű, de nagyon hosszú farka miatt nagyobbak látszik. Halk, háromtagú hangja van. Ligetes, bokros erdőkben ovális, zárt fészket épít. Hernyókat, apró rovarokat, pókokat fogyaszt.

Fenyvescinege

Széncinege

Búbos cinege

Kék cinege

Rövidkarmú fakusz

Barátcinege

Kormosfejű cinege

Tüzesfejű királyka

Sárgafejű királyka

Csuszka

Széncinege *Parus major*

fészkelő, állandó, gyakori, V

A legnagyobb, legismertebb cinege. Éneke a „nyitnikék”. Odúlakó, mesterséges odúval könnyen telepíthető. Rovarokat, pókokat, hernyókat eszik, télen magvakat is fogyaszt. Költés után kis csapatokban kóborol. Településeken, kertekben is megtelepszik.

Fenyvescinege *Parus ater*

fészkelő, állandó, V

Kék cinege méretű. Énekében a „vice” hangsort ismételteti. Elsősorban fenyvesekben, de lombos erdőkben is költ. Odúlakó. Rovarokat, hernyókat, magvakat eszik. Télen csapatokban kóborol.

Búbos cinege *Parus cristatus*

fészkelő, állandó, V

Kék cinege méretű. Éneke egyszerű: „gürr-gürr”. Főként fenyvesekben él, ritkán lombos erdőben is előfordul. Odúlakó. A fenyőket károsító rovarokat, lárvákat eszi, télen magvakat is fogyaszt. Költés után elkóborol.

Kék cinege *Parus caeruleus*

fészkelő, állandó, gyakori, V

Kisebb a széncinegénél. Trillázó, csettegő hangon énekel. Odúlakó, de – mesterséges odú esetén – szűkebb bejárónyílásra van szüksége, mint a széncinegének. Rovarokat, pókokat, hernyókat, télen petéket, tetveket, magvakat fogyaszt. Rájár az etetőre is.

Barátcinege *Parus palustris*

fészkelő, állandó, V

Kék cinege méretű. Énekében a „nincsen” hangsort ismételteti. A lombos erdők lakója. Odúlakó. Rovarokat, hernyókat, lárvákat, magvakat is fogyaszt. Télen más cinegefajokkal vegyes csapatban kóborol. Az etetőket is látogatja.

Kormosfejű cinege *Parus montanus*

fészkelő, állandó, V

Kék cinege méretű. Jellemző „dé-dé” hangja van. A fenyves erdők kedvelője. Fészekodóját korhadt fatörzsekbe maga vájja. Tápláléka: rovar, lárvák, pók, télen magvak is. Télen csapatokba verődik. Az utóbbi években számuk növekszik.

Rövidkarmú fakusz *Certhia brachydactyla*

fészkelő, állandó, V

Kék cinege méretű, de karcsúbb. Éneke három ereszkedő hanggal kezdődik, majd egy trillával ér véget. Farepedésekben, levált kéregdarabok mögött rak fészket. Lefelé hajló csőrével a kéreg repedéseiből szedi ki a hernyókat, pókokat, tetveket.

Csuszka *Sitta europaea*

fészkelő, állandó, gyakori, V

Széncinege méretű. Éneke trillázó, hangja fémesen csattogó. Odúlakó. Ha a bejárat túl tág, akkor sárral befalazza. Rovarevő. Télen bogyókat, magvakat fogyaszt, a madáretetőket látogatja. Parkokban, kertekben is előfordul.

Tüzesfejű királyka *Regulus ignicapillus*

ritka fészkelő, vonulásban rendszeres, V

A legkisebb madarunk. Egészen halk, „szi-szi” hangon szól. Fenyőkön – magasan – művészi mohafészket épít. Apró rovarokat eszik. A Földközi-tenger környékén tel. Jellemzője a feltűnő világos szemöldöksáv.

Sárgafejű királyka *Regulus regulus*

ritka fészkelő, kóborló, V

Akkora, mint a másik királykafaj. Halk, kettős hangú az éneke, hívóhangja „szi-szi”. A fenyvesek madara. Sűrű ágak közé függeszti mohafészket. Rovarevő. Nagyon ügyesen tornázik az ágakon.

Fekete gólya *Ciconia nigra*

ritka fészkelő, vonuló, FV

Alig kisebb a fehér gólyánál. Mély, korrogó hangját ritkán hallani. A víz közeli öreg erdők lakója. Fán épít fészket. Táplálkozni a vizek mellé jár. Halat, békát, rovarokat eszik, a tarlókon rágeszélőket is fog.

Kis fakopáncs *Dendrocopos minor*

fészkelő, állandó, V

Veréb méretű. Hangja magas „ki-ki-ki”. Tavasszal pergően, hosszan dobol. Tölgyesek, vegyes erdők apró harkálya. Odúlakó. Táplálékát a vékonyabb ágakon keresi, hernyókat, rovarokat, pókokat fog.

Középfakopáncs *Dendrocopos medius*

fészkelő, állandó, V

Kisebb rigó méretű. Ritkán dobol, helyette nyávogó hangot ad. Lombos erdők lakója, de nagyobb parkokban is megtelepszik. Gyengébb csőre miatt főként korhadó fába vési odúját. Hernyókat, rovarlárvákat, rovarokat eszik.

Balkáni fakopáncs *Dendrocopos syriacus*

fészkelő, állandó, V

Fekete rigó nagyságú. Tél végétől faágakon dobol, hangja éles kiáltás. Ligetes erdőkben, öreg gyümölcsösökben, fasorokban maga által készített odúban költ. Rovarokat, lárvákat, télen magvakat is eszik.

Örvös légykapó *Ficedula albicollis*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

Szécinege méretű, de karcsúbb madár. Éneke nagyon egyszerű. Lombos erdőkben él. Odúlakó, szívesen elfoglalja a mesterséges fészkekodút is. Leshelyéről repülő rovarokra vadászik.

Nyaktekercs *Jynx torquilla*

fészkelő, vonuló, gyakori, V

A harkályfélékhez tartozik. Hangja folyamatosan ismételt, éles „vi-vi-vi”. Ligetes erdők, öreg gyümölcsösök odúlakó madara. Odvas fában, mesterséges fészkekodúban fészkel. Táplálékát főként hangyák, hangyabábok adják.

Monitoring

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület 1974-es megalakulása óta foglalkozik a madárfajok állományváltozásainak nyomon követésével. A 90-es évek elejétől az állományfelmérések szervezési feladatait és a gyűjtött adatok kezelését, számítógépes feldolgozását az MME Monitoring Központja és a területi koordinátorok végzik.

A természetvédelem egyik legfontosabb feladata a veszélyeztetett fajok és élőhelyeik védelme, s a napjainkban sokszor emlegetett biodiverzitás megőrzése. Az élővilág sokféleségének megőrzése viszont csak úgy valósulhat meg, ha megfelelő információkkal rendelkezünk a védeni kívánt élőlényekről és élőhelyekről.

A magyarországi élőhelyek és élőlénycsoportok állapotának és állományváltozásainak hosszú távú nyomon követésére szolgál a 90-es években létrehozott Nemzeti Biodiverzitás-monitorozó Rendszer (NBMR).

Az NBMR által megfogalmazott célok csak akkor teljesülhetnek, ha megfelelően korszerű és egységes módszer szerint és megfelelően nagy számú területen folynak vizsgálatok. Az NBMR kidolgozásában, a madarakkal foglalkozó részeknél, jelentős szerepet játszottak az MME szakemberei, és a program megvalósításában nélkülözhetetlen egyesületünk aktív tagsága.

A Monitoring Központ által koordinált legfontosabb állományfelmérő programok:

Ritka és telepesen fészkelő madárfajok monitoring programja (RTM)

A program elsődleges célja a Magyarországon fészkelő ritka, veszélyeztetett madárfajok, illetve a telepesen fészkelő fajok állományának becslése, a változások évről évre történő nyomon

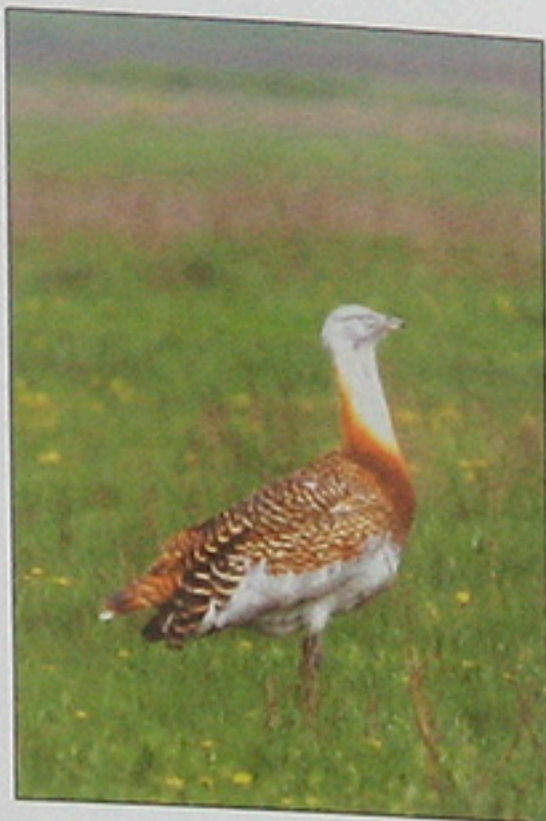

követése. Mivel ezen fajok állományának jelentős része a nemzetközi jelentőségű madárélőhelyeken, az úgynevezett IBA (Important Bird Areas)-területeken található, ezért a program elsősorban ezekre a területekre koncentrálna. Ezek az állományadatok nélkülözhetetlenek a természetvédelem számára, a veszélyeztetett fajok és élőhelyeik védelme pedig nem-

zetközi kötelezettség is, amelyhez ugyancsak a lehető legpontosabb adatokra van szükség.

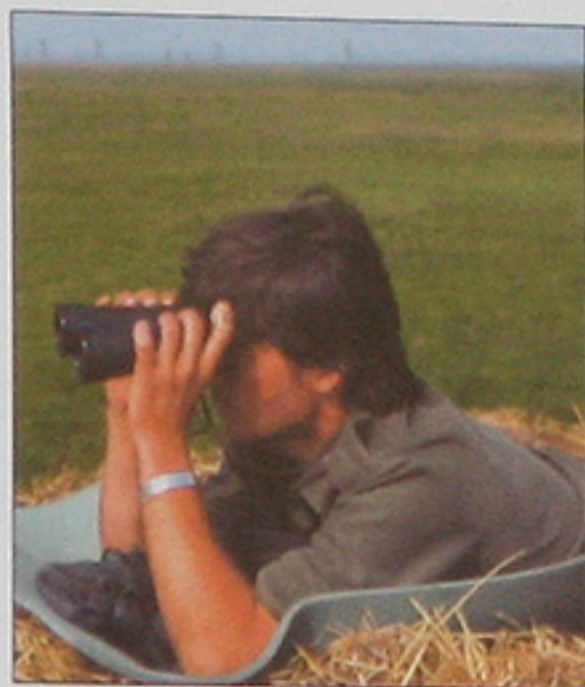
Mindezeket a követelményeket csak egy jól szervezett, egységes módszerekkel, minél nagyobb számú mintaterületen végzett madárszámlálási program elégítheti ki. Természetesen nem lehet feladatunk a minden fajra, az ország egész területére kiterjedő állományadatok gyűjtése, mert ez a jelenlegi anyagi és személyi feltételek mellett teljesíthetetlen. Ezért koncentrálnunk erőfeszítéseinket az IBA-területekre, azokon belül is első-

sorban a ritka és telepesen költő fajokra. A lehetőség azonban adott, ha valakinek kedve és ideje engedi, vagy éppen olyan helyen lakik, ahol kisebb jelentőségű területek vannak, akkor az IBA-területeken kívül is elvégezhető más, kevésbé ritka fajok állománybecslése.

A felmérés alapegysége a 2,5×2,5 km-es UTM-négyzet. Egy felmérő több négyzetet is elvállalhat, azonban lényeges, hogy ugyanazon a négyzeteken ugyanaz a megfigyelő végezze több éven át az állománybecsléseket, lehetőleg változatlan módszerrel.

Az alkalmazott módszer az egyes fajcsoportok esetében változó, általában azonban az úgynevezett territórium-térképezést használjuk. Ennek lényege, hogy minden egyes terepnapon külön térkép-vázlatra rögzítjük a fajok adatait és az észlelések pontos helyét, majd ezeket a fészkelési időszak végén összesítjük. Az egyes territóriumokat a költésre utaló viselkedést mutató egyedek térbeli és időbeli tömörülése alapján különítjük el.

Mindennapi madaraink monitoringja (MMM)

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület Monitoring Központja 1998-tól új felmérőprogramot indított a gyakori, jól ismert fészkelő madaraink állományában bekövetkező változások hosszú távú nyomon követésére. A program elindításának előzménye, hogy az Európai Madárszámlálási Tanács (EBCC) egy olyan egységes

módszer szerinti felmérőprogramot szeretne indítani Európában, amellyel hatékonyan lehet követni a főbb élőhelytípusokban végbemenő változásokat, az ott fészkelő madárállományok alapján. E módszer kidolgozására az EBCC vezetősége Magyarországot kérte fel, s az első években az angol RSPB finanszírozza ezt az

egész Európában modellnek tekintett monitoringprogramot. A program jó lehetőséget nyújt arra, hogy a közelgő EU-csatlakozásnak a környezetre és az élővilágra kifejtett hatásait a madarak megfigyelésével mérni tudjuk, s kellő időben fel tudjuk hívni a figyelmet a nem kívánt változásokra.

A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület tagsága képes arra, hogy e programot sikeresen megvalósítsa, hiszen mindössze három terepi napot kérünk tagjainktól, s a gyakori, mindennapjainkban látható madarakat is elegendő ismerni ahhoz, hogy a számlálásokat valaki sikerrel elvégezze. Fontos, hogy lehetőleg az ország minél nagyobb területére kiterjedően tudjuk a munkát elvégezni. (1999-ben már több mint 400 felmérő kezdte meg a felmérést, több mint 600 2,5×2,5 km-es UTM-négyzeten.)

E programban véletlenszerűen sorsoljuk ki a felméréndő 2,5×2,5 km nagyságú területeket. Ehhez szükséges, hogy a felmérők megadják azt a területet, amelyen belül a kisorsolt 2,5×2,5 km-es UTM-négyzet(ek)ben évente rendszeresen felméréseket tudnának végezni az MMM keretében. E módszer révén az országra jellemző főbb élőhelyekről kaphatunk pontos képet, hisz nemcsak a „legjobb” és

„legkedveltebb” területek kerülnek felmérésre. Az MMM révén ily módon a hazai főbb élőhelytípusok jelentőségük (méretük) szerinti számban lesznek monitorizálva.

Az MME jelentős monitorozó programjai közé tartozik az 1988-ban elindított dán rendszerű énekesmadár-pontszámlálás és a Vízimadár-védelmi Szakosztály által koordinált Vonuló Vízimadár Monitoring Program (VVM).

Természetvédelem és területhasználat

Gyepgazdálkodás

A gyepek, füves területek természetvédelmi szempontból kiemelten fontos élőhelyek Magyarországon. A természetközeli gyepek területe a századforduló óta drasztikusan csökkent, a megváltozott tájhasznosítás során minőségi romlás (diverzitáscsökkenés) következett be. Problémák:

- Legnagyobb veszélyt az áttérés jelententi más földhasználati módokra (szántóföld, erdő stb.), hiszen ez óhatatlanul a gyepek megszűnéséhez, illetve feldarabolódásához vezet.
- A hagyományos gyepgazdálkodási módok fenntartása ökológiai szempontból létfontosságú.
- Újabb probléma a fenntartáshoz optimálisan szükséges nagyságú állomány hiánya, mert a kisebb állomány nem képes a gyepeken élő növény- és állatfajok (túzok, ugartyúk, székicsér stb.) életfeltételeit biztosítani.

Szántóföldi növénytermesztés

Magyarország területének 69,6%-a mezőgazdaságilag művelt, ebből mintegy 50,7% a szántóterület. Új jelenség a kultúrakövető fajok megjelenése, valamint a védett fajok agrárterületekre való betelepülése (pl. ugartyúk). Problémák:

- Az intenzív mezőgazdasági módokkal szemben a hagyományos művelést (ugaroltatás, vetésforgó stb.) kell előnyben részesíteni.
- A kemikáliák túlzott mértékű használata természetvédelmi szempontból káros.
- Célszerű meghagyni a táblaszegélyeket, mezővédő erdősávokat, gypszegélyeket az élővilág menedékeiként.

Erdőgazdálkodás

Magyarország 19%-os erdősültségű, erdőállományai az ember tevékenysége által már részben vagy teljesen átalakított, természetközeli, származék- és kultúrerdőkből, illetve ültetvényekből állnak. Ezek közül kiemelkedő – vagy legalábbis jelentős – természeti értékeket hordoznak a természetközeli és a származék-erdők idősebb állományai. A hazai erdőterület közel 78%-a gazdasági, 18%-a védelmi elsődleges rendeltetésű erdő. Problémák:

- Nagy területen egybefüggő, egykorú, homogén faállományok.
- A zonális erdőtársulások termőhelyén túlzott arányban idegenföldi fafajú és/vagy nemesített fajtájú ültetvények előfordulása.
- Az állami erdőkben nyereségérdekelt, csak a faanyagtermelés szintjén folyó gazdálkodás.

Vadgazdálkodás, vadászat

Magyarországon jelentős értékű nagyvadállomány – szarvas, dám, muflon, őz, vaddisznó – él. Az apróvadállományból a mezei nyúl és a fácán emelkedik ki jelentőségével, illetve vízivadként a tőkés réce. A fogolyállomány kímélendő. Problémák:

- A túltartott nagyvadállomány jelentősen nehezíti a természetszerű erdőgazdálkodás megvalósítását.
- A muflonállomány a hegyvidéki védett területek számos ritka növénytársulásának fennmaradását veszélyezteti.
- A visszatelepülő nagyragadozókat (hiúz, farkas) a vadászok még mindig üldözik.
- Apróvadás vadászatokon még rendszeresen lövik főként a védett ragadozó madarakat és a réceféléket.
- A vonuláskor a vízimadarak számára oly fontos táplálkozó-, pihenőterületek nagymértékű zavarását okozzák a vízivad-vadászatok.

Vizes élőhelyek

Természetvédelmi szempontból a legértékesebb élőhelyek közé tartoznak. A vizes élőhelyek közé nemcsak a nyílt vizes területeket soroljuk, hanem azokat is, amelyek élővilágának kialakításában a víznek meghatározó szerepe van (láprétek, nedves kaszálók stb.). Problémák:

- A különféle vízrendezési munkák a vizes területeken (csatornázás, vízelvezető árkok kiépítése, a területek vízutánpótlásának megszüntetése).
- A vizes területek szukcessziójának felgyorsulása, eutrofizáció.
- A természetvédelmi szempontokat figyelembe nem vevő vízkormányzási gyakorlat (halastavak vízszintjének megváltoztatása a fészkelési időszakban).
- Szintetikus anyagoknak, növényvédő szereknek az élővizekbe juttatása.

Madarász suli

A gyerekek különösen fogékonyak a természet titkai iránt, a legjelentéktelenebbnek tűnő rovar megfigyelése is a felfedezés örömet jelenti számukra. De talán a felnőttek között is sokan vannak olyanok, akik kisebb-nagyobb érdeklődéssel figyelik a madarak életét.

A szemléletformálás egyesületünk kiemelkedő jelentőségű tevékenysége. A Madarász suli programunk keretein belül több mint 4000 hazai iskolának juttatjuk el faliújságunkat. Több ezer fiatallal és számos pedagógussal foglalkozunk minden évben az ország egész területén.

Olyan programot dolgoztunk ki, amely lehetővé teszi, hogy minél több gyerek bekapcsolódjon a munkánkba.

A természetvédelem, a természet megismerése a ház körül, az iskolaudvaron, a falu, város környéki réten, erdőben kezdődik. Programunkkal azt szeretnénk elősegíteni, hogy a gyerekek és a pedagógusok felfigyeljenek a körülöttük található élővilág szépségére és változatosságára, ezáltal kifejlődjön érzékenységük a globális problémák iránt is.

A program során kiadott segédanyagokkal szeretnénk kielégíteni a pedagógusok azon igényét, hogy diákjaikkal bekapcsolódhassanak a gyakorlati természetvédelmi munkába. Többször bebizonyosodott ugyanis, hogy a közös terepi munka nemcsak közösséget teremtő erő, hanem jól kiegészíti a tanórán tanultat, és ösztönzőleg hat a gyerekek további tanulására is.

Névmutató

Bakcsó	11	Gólyatöcs	15	Nyaktekerics	32
Balkáni fakopáncs	32	Gulipán	15	Nyári lúd	11
Balkáni gerle	24	Gyöngybagoly	25	Nyíl farkú réce	7
Barátcinege	31	Gyurgyalag	15	Ókörszem	29
Barátposzáta	29	Hamvas küllő	21	Örvös galamb	27
Barátréce	7	Hantmadár	15	Örvös légykapó	32
Barázdabillegető	25	Havasi sarlósfecske	24	Ószapó	29
Barna kánya	12	Házi rozsdafarkú	25	Parlagi galamb	24
Barna rétihéja	12	Házi veréb	22	Partifecske	9
Bibic	19	Héja	13	Piros lábú cankó	11
Billegetőcankó	8	Jégmadár	9	Réti pityer	17
Búbos cinege	31	Kabasólyom	13	Rétisas	11
Búbos vöcsök	5	Kakukk	19	Rozsdás csuk	19
Búbosbanka	21	Kanalas réce	7	Rövidkarmú fakusz	31
Búbospacsirta	17	Kárókatona	7	Sárga billegető	11
Bütykös hatlyú	5	Karvaly	13	Sárgafejű királyka	31
Cigánycsuk	17	Karvalyposzáta	17	Sárgarigó	29
Cigányréce	11	Kék cinege	31	Sarlósfecske	24
Citromsármány	21	Kék vércse	15	Sárszalonka	8
Cserregő nádiposzáta	9	Kenderike	21	Seregély	22
Csicsörke	21	Kendermegos réce	7	Sisegő füzike	29
Csilpcsalpfüzike	29	Kerceréce	7	Sordély	17
Csíz	23	Kerecsensólyom	15	Süvöltő	23
Csörgő réce	5	Keresztcsőrű	27	Szajkó	27
Csuszka	31	Kerti poszáta	29	Szalakóta	15
Dankasirály	5	Kerti rozsdafarkú	21	Szárcsa	5
Darázsólyv	12	Kis fakopáncs	32	Szarka	22
Daru	15	Kis kócsag	11	Szencinege	31
Dolmányos varjú	17	Kis lile	8	Szirti sas	13
Egerészólyv	12	Kis őrgébics	17	Szürke gém	8
Énekes rigó	27	Kis vöcsök	5	Szürke légykapó	22
Erdei fülesbagoly	27	Kontyos réce	7	Tengelic	21
Erdei pinyt	23	Kormos légykapó	29	Tőkés réce	5
Erdei pityer	19	Kormos varjú	19	Tövisszűrő gébics	21
Erdei szürkebegy	27	Kormosfejű cinege	31	Túzok	15
Fácán	19	Közép fakopáncs	32	Tüzesfejű királyka	31
Fehér gólya	19	Kúszvágó csér	5	Ugartyúk	15
Fekete gólya	32	Léprigó	27	Üstökös réce	7
Fekete rigó	24	Macskabagoly	27	Vadgerle	17
Fenyőpinyt	23	Meggyvágó	27	Vetési varjú	19
Fenyőrigó	21	Mezei pacsirta	19	Viharsirály	5
Fenyvescinege	31	Mezei poszáta	17	Vízirigó	9
Fitiszfüzike	29	Mezei veréb	22	Vízityúk	5
Fogoly	19	Molnárfecske	25	Vörös kánya	12
Foltos nádiposzáta	11	Nádi sármány	9	Vörös vércse	13
Függőcinege	11	Nádirigó	11	Vörösbegy	29
Fülemüle	29	Nagy bukó	7	Zöld küllő	21
Fürj	17	Nagy fakopáncs	27	Zöldike	23
Füsti fecske	25	Nagy kócsag	11		
Fütyülő réce	7	Nagy póling	8		

**A Magyar Madártani és Természetvédelmi Egyesület
programjairól, a Monitoring Központ, valamint a
Természetvédelmi Tanácsadó Szolgálat működéséről az
alábbi címen és telefonszámon érdeklődhet:**

MME – 1121 Budapest, Költő u. 21.

Telefon: (1) 275-6247

Fax: (1) 275-6267

honlap: www.mme.hu